

Beszámoló az Élelmiszervizsgálati Közlemények XLVI. kötetről

A korábbi évek gyakorlatának megfelelően az „Élelmiszervizsgálati Közlemények” című negyedéves szakfolyóirat 2000. évi négy száma, tehát a XLVI. kötet továbbra is a már megszokott formátumban összesen 256 oldalon jelent meg, ami pontosan megfelel az előző évfolyam terjedelmének. A korábbi évek irányzatának megfelelően szacikkeink átlagos hosszúsága – figyelembe véve az egyes füzetek korlátozott terjedelmét – ismét kissé tovább növekedett, míg számuk inkább stagnálást mutat.

Köszönet az „Élelmiszervizsgálati Közlemények” kiadását támogató szponzoroknak – mindenképp előtt a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztériumnak, valamint az Európai Minőségügyi Szervezet Magyar Nemzeti Bizottságnak –, hogy nem könnyű anyagi helyzetünk ellenére az elmúlt évben sem kényszerültünk áremelés végrehajtására. Így előfizetőink eddig sem csekély táborát sikerült megtartanunk, sőt némileg még gyarapítanunk is. A megjelenés időpontjában előfordult nagyobb csúszásokat – a pénzügyi és nyomdai nehézségeken túlmenően – részben a publikálásra szánt kéziratok sokszor késedelmes beérkezése, részben pedig a szerkesztőknek és a munkatársaknak a Budapesten 2000. júniusában megrendezésre került 44. EOQ Kongresszus szervezésével kapcsolatos szokatlanul nagy leterheltsége okozta. Az említett késedelmekért kérjük Előfizetőink és Olvasóink megértését. Őszintén reméljük, hogy szacikkeink aktualitása, információtartalma és magas szakmai színvonala megfelelő kárpótlást nyújtott az esetenként hosszúra nyúlt várakozásért, a nem csekély csúszásokért.

Összességében véve a XLVI. kötet számaiban is igyekeztünk minél átfogóbb, naprakészebb és főleg a gyakorlati élethez közel álló ismeretanyagot közvetíteni. A hazai szaktekintélyek mellett sort kerítettünk egy-egy elismert külföldi szakember (pl. Rosemarie Zacharias, Jo Smewing) magyar nyelvre lefordított, esetenként hazai társszerzők észrevételeivel kibővített anyagainak közreadására is teljes terjedelmében vagy rövid kivonat (tömörítvény) formájában.

Az elmúlt évek gyakorlatának megfelelően folytattuk a jelentős külföldi szakfolyóiratok figyelését (AOAC Journal, World Food Regulation Review, Food Quality stb.) és a legértékesebb információk kivonatos leközlését. Eddigi gyakorlatunktól eltérően viszont a 2000. év folyamán már nem jelentettük meg folyóiratunkban a „Hazai Lapszemle” című rovatot, ahol korábban – a cím és a pontos megjelenési hely közlésével – a magyar társlapokban publikált fontosabb élelmiszervizsgálati tárgyú cikkekre hívtuk fel Olvasóink figyelmét. Megítélésünk szerint ugyanis e

szakfolyóiratok (Élelmezési Ipar, Sütőipar, A Hús stb.) kellő ismertségnek örvendenek az érdekeltek között.

A 2000. évben összesen mindössze 17 nagyobb terjedelmű eredeti közlemény, illetve rövidebb lélegzetű beszámoló jelent meg, ami némileg elmarad a korábbi évek 20 körül mozgó számától. Publikációink átlagos terjedelme azonban jóval hosszabb lett. Amint azt már az elmúlt években megszokhattuk, a hazai publikációk túlnyomó többsége most is a hatóságoktól és a kutatóintézetektől, elsősorban az FVM, valamint a KÉKI munkatársaitól származik. A KÉKI keretén belül működő Élelmiszer Minőségügyi Információs Osztály (ÉLMINFO) továbbra is értékes tevékenységet fejtett ki az Európai Unió-s csatlakozásunk előkészítését szolgáló, illetve a magyar élelmiszerjoggal kapcsolatos információs anyagok közzétételével. Öröndetes tény az is, hogy a felsőoktatási intézmények részéről a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Biokémiai és Élelmiszertechnológia Tanszék munkatársai, illetve az élelmiszerellenőrző intézmények (mindenek előtt az FVM Állategészségügyi és Élelmiszerellenőrzési Főosztály, valamint a „Fodor József” Országos Közegészségügyi Központ Országos Élelmezés- és Táplálkozástudományi Intézete) továbbra is megtisztelték publikációikkal szakfolyóiratunkat. Igen hasznosnak bizonyul a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztériummal egyre szorosabbá váló együttműködésünk. Nagy érdeklődést vált ki továbbra is az 1997-ben megindított „Az Élelmiszertörvény és a Magyar Élelmiszerkönyv értelmezése” című rovat, amely áttekintést ad a hazai élelmiszerszabályozással kapcsolatosan felmerülő gyakorlati kérdésekről és az azokra adott válaszokról. 1999-ben közreadtuk a magyar élelmiszerjoggal kapcsolatos érvényes előírások jegyzékét, hogy ezzel megkönnyítsük a hazai szakemberek eligazodását a jogszabályok egyre szövevényesebbé váló útvesztőjében; 2000. évi 1. és 3. számunkban pedig a jogértelmezéssel kapcsolatban leggyakrabban felmerülő kérdésekre adtuk meg a főhatóság véleményét és állásfoglalását. Az érvényes előírások aktuális jegyzékét a 2001. évi 3-4. számban tervezzük ismét közzétenni.

Ha a tavalyi évben megjelent publikációk szerzők szerinti összetételét számszerűen is jellemezni akarjuk, akkor – a szerzők munkahelyét véve alapul – a következő képet kapjuk:

Főhatóság és hatósági élelmiszerellenőrző intézmények:	25 %
Kutatóintézetek:	25 %
Egyetemek, főiskolák:	10 %
Élelmiszerelőállítók:	0 %
Külföldi szerzők:	10 %
Egyéb (beszámolók, ismertető, hirdetések):	30 %

A 2000. évi publikációk tartalmi szempontból a következők szerint csoportosíthatók:

- Továbbra is kiemelt helyen foglalkoztunk az élelmiszerek minőségének és biztonságának kérdéseivel. A korábbi évek gyakorlatának megfelelően 2000-ben is publikáltuk az FVM Állategészségügyi és Élelmiszerellenőrzési Főosztály jelentését az 1999. évi hatósági élelmiszer- és borellenőrzés tevékenységéről és megállapításairól (1). A tanulmány 3. pontja számszerű adatokat közöl a minőségbiztosítás fejlődéséről az élelmiszerelőállító szektorban (a HACCP alkalmazóinak száma, valamint az ISO 9000-es minőségirányítási rendszert működtetők számának alakulása), az 5. pont pedig részletesen elemzi az élelmiszerek minőség alakulását a kifogásolási százalék függvényében, illetve bemutatja a hibaokok %-os megoszlását. A 2000. évi 1. és 3. számban közöltük a Magyar Élelmiszerkönyv Bizottság Titkárságának állásfoglalását az Élelmiszertörvény és a Magyar Élelmiszerkönyv értelmezésének aktuális kérdéseiről (2, 3).
- Világszerte növekvő érdeklődés mutatkozik a FAO/WHO Codex Alimentarius szerepe, rendszere és dokumentumai iránt. Tekintettel arra, hogy Magyarország már közel 30 éve tagja a Codex Alimentarius Főbizottságnak és mint az Analitikai és Mintavételi Codex Bizottság állandó házigazdája, 2001. elején ismét Budapesten rendezte meg a szervezet 23. ülészakát, a 3. számban részletesen ismertetésre került a Codex Alimentarius szervezeti felépítése, a dokumentumok kidolgozásának módja és az egyes Codex Bizottságok feladatai (4). A cikkben külön hangsúlyt kapott a világkereskedelem korlátozó tényezőinek felszámolását célzó TBT (Technikai akadályok) és SPS (Egészségügyi és Növényegészségügyi Egyezmény) megállapodások áttekintése.
- A Karlsruhe-i (Németország) Szövetségi Táplálkozástudományi Kutató Központ munkatársai a magyar társszervezővel 2000-ben összefoglalóan publikálták a magánháztartásokban tárolt élelmiszerekre vonatkozó német kutatási eredményeket (5). A szerzők áttekintették a házi élelmiszertárolás keretfeltételeit, majd ismertették a tárolt élelmiszerekben végbemenő minőségi változásokat. Indokolták és számszerű adatokkal is alátámasztották, hogy a minőségveszteségek a mikroorganizmusok elszaporodására, valamint a hő, a fény és a levegő oxigénje által kiváltott enzimes vagy más kémiai reakciókra vezethetők vissza.
- Kereken 50 évvel ezelőtt, 1949. április 15-én jött létre az Élelmezéstudományi Intézet, a mai „Fodor József” Országos Közegészségügyi Központ Országos Élelmezés és Táplálkozástudományi Intézetének (korábbi OÉTI) első jogelődje. A jubileum alkalmából rövid tanulmányt közöltünk az intézet

történetéről, továbbá a jelenlegi magyar népegészségügyi, táplálkozás-egészségügyi, epidemiológiai és élelmiszerbiztonsági helyzetről. A közlemény figyelemre méltó ajánlásokat fogalmaz meg a hazai élelmiszerbiztonság javítására és az ételmérgezések megelőzésére (6).

- A tej és a tejtermékek az Európai Unió közös piaci szervezetében a különböző módon támogatott termékek körébe tartoznak. Mivel a támogatások kifizetése és más pénzügyi intézkedések szoros összefüggésben állnak a kémiai, fizikai, mikrobiológiai és érzékszervi vizsgálatok eredményeivel, a Bizottság irányelveket adott ki az analitikai vizsgálati eredmények értelmezéséhez és alkalmazásához a közös piaci szervezet keretében. A szakértői munkacsoport egyetlen nem tagállami résztvevője a szerző, aki maga is aktívan közreműködött az irányelvek kidolgozásában, részletesen ismerteti a szóban forgó új irányelveket (7).
- Mivel az élelmiszerek minősége egyre nagyobb jelentőségre tesz szert a cégek piaci részesedésének alakulásában, mind inkább előtérbe kerül a fogyasztói választást közvetlenül befolyásoló érzékszervi tulajdonságok (íz, szín, megjelenés, kiszírelés stb.) vizsgálata. A Stable Micro Systems, mint az állagelemző rendszerek világviszonylatban is elismert vezető fejlesztője és szállítója már igen nagy tapasztalatokkal rendelkezik ezen a téren. A korszerű számítógépes technológia segítségével végzett állagelemzés új, a fogyasztók igényeit még inkább kielégítő termékek kifejlesztését is lehetővé teszi (8). A BME Biokémiai és Élelmiszertechológia Tanszékének munkatársai a tárolási körülmények függvényében vizsgálták a gemicukorka érzékszervi tulajdonságainak alakulását (9).
- A 2000. évben számos konferencia és más szakmai rendezvény megtartására került sor, amiről igyekeztünk tárgyyszerűen tájékoztatni előfizetőinket (10-16). A szakmai rendezvények közül külön kiemelendő Nemzeti Minőségi Díjat elnyert PICK Szeged Rt. által vendégül látott „Minőségmenedzsment az élelmiszeriparban” című konferencia (15).

A korábbi évek gyakorlatának megfelelően a szakmai publikációkat a 2000. évi füzetekben is különböző hasznos információs anyagok egészítették ki, melyek közül legnagyobb terjedelemben az Élelmiszer Minőségügyi Információs Osztály híryanagjai jelentek meg. Továbbra is igyekeztünk közzétenni a külföldi (nem csak EU!) élelmiszertörvénykezés eseményeiről készült válogatásunkat „A világ élelmiszerszabályozásának hírei” (World Food Regulation Review) című havi közlöny alapján. Ezt különböző külföldi élelmiszeralitikai szakfolyóiratokból átvett publikációk rövid magyar nyelvű tömörítvényei egészítették ki a „Külföldi Lapszemle” című rovatunkban.

Az eddigiekben sikeresnek bizonyult gyakorlatot folytatva szaklapunk minden számában a helyszín, az időpont és a rendező szerv feltüntetésével részletes Rendezvénynaptárt is közöltünk olyan külföldi szakmai eseményekről, amelyek az élelmiszerekkel foglalkozó magyar szakemberek érdeklődésére számot tarthatnak. Az Élelmiszervizsgálati Közlemények egyes számaiban néhány egész oldalas hirdetést is megjelentettünk a szakmai közvéleményt közelebbről érintő kiállításokról és más eseményekről.

Az „Élelmiszervizsgálati Közlemények” néhány éve nem csak a közismert anyagi gondokkal küzd, hanem analitikai tárgyú kézirat-hiánnyal is. Ez a kettős „szorítás” komolyan veszélyezteti az 50. jubileuma felé közeledő szakfolyóirat jövőbeni kiadását. E két tényező következménye, hogy a 2001. évben ismét összevont füzetekkel (1-2. és 3-4.) jelenik meg a folyóirat. Egyúttal az összes oldalszámot is csökkenteni kellett éves szinten 200 oldalra. Így aztán az előfizetési díj változatlanul hagyása is áremelkedést jelent. Minden elkötelezett élelmiszeripari szakember támogatásával azonban van remény a túlélésre, az „Élelmiszervizsgálati Közlemények” szakfolyóirat megszüntetésének elkerülésére. Ehhez elsősorban több szakirányú hazai kéziratra és a szponzorok maradéktalan támogatására van szükség.

Molnár Pál

Irodalom

1. Ducsay T.: ÉVIK **46** (2000) 2, 67–92
2. Ósz Cs.-né: ÉVIK **46** (2000) 1, 20–26
3. Ósz Cs.-né: ÉVIK **46** (2000) 3, 175–183
4. Rácz E. és Szerdahelyi K.-né: ÉVIK **46** (2000) 3, 131–154
5. Bognár A., Zacharias R. és Molnár P.: ÉVIK **46** (2000) 4, 195–239
6. Rodler I.: ÉVIK **46** (2000) 1, 8–19
7. Molnár P.: ÉVIK **46** (2000) 2, 93–107
8. Jo Smewing: ÉVIK **46** (2000) 2, 108–114
9. Örsi F., Dobszai Á. és Kovács Szabó I.: ÉVIK **46** (2000) 3, 155–165
10. Várkonyi G.: ÉVIK **46** (2000) 1, 27–42
11. Várkonyi G.: ÉVIK **46** (2000) 1, 43–45
12. Várkonyi G.: ÉVIK **46** (2000) 1, 46
13. Vámosné Falusi Zs.: ÉVIK **46** (2000) 1, 47–48
14. Tóth T.-né: ÉVIK **46** (2000) 3, 166
15. Várkonyi G.: ÉVIK **46** (2000) 3, 167–174
16. Komáromy A.-né: ÉVIK **46** (2000) 4, 240–243
17. Molnár P.: ÉVIK **46** (2000) 1, 3–7